

Kancelaria Prezesa
Rady Ministrów

PRZEMOC DOMOWA WOBEC DZIECKA

Rola rodziny w wychowaniu dziecka

Rodzina, jako podstawowa komórka społeczna jest naturalnym środowiskiem wychowawczym, zapewniającym prawidłowy rozwój wszystkich jej członków, w szczególności dziecka, w każdym okresie jego rozwoju. Rodzina oddziałuje na dziecko poprzez określony i specyficzny układ stosunków społecznych, na których podłożu dziecko przyswaja sobie określone wartości i wzory osobowe. Każda rodzina tworzy własną, jedyną w swoim rodzaju atmosferę życia domowego, na którą wpływają między innymi: wzajemne więzi między małżonkami, miłość rodzicielska do dzieci, codzienne zachowania członków rodziny, kultywowanie tradycji, a także uznawanie pewnych wartości. Do prawidłowego rozwoju dziecka bez zakłóceń, czy zahamowań potrzebna jest atmosfera miłości, akceptacji, zrozumienia pomocy i poważnego traktowania z strony rodziców. Wychowawcze oddziaływanie rodziny ma istotny wpływ na socjalizację dzieci i młodzieży w drodze - często nieuświadomionego - przekazywania wiedzy o otaczającym świecie wraz z wartościowaniem go i preferowaniem określonych wzorów zachowań. Tylko rodzina wydolna wychowawczo tworzy najbardziej optymalny klimat dla rozwoju dziecka i zdolna jest do zapewnienia bezpieczeństwa i wychowania potomstwa w środowisku wolnym od przemocy. Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny zagraża jednak szereg czynników, wśród których istotną rolę odgrywają zjawiska patologiczne. Ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcyjną, czyli taką, która nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci i innych członków rodziny oraz pomyślnie rozwiązywać swoje trudności i sytuacje kryzysowe.

Przemoc domowa jest jednym z głównych problemów społecznych, wpływającym destrukcyjnie nie tylko na osobę doświadczającą przemocy, ale i na całą rodzinę.

Przemoc postrzegana jest jako akt agresji, który zagraża naszej wolności i godności człowieka. W tym ujęciu przemoc wewnątrz rodziny godzi w podstawową wartość społeczeństwa demokratycznego. Przemoc występująca w wychowaniu dostarcza dziecku wadliwych wzorców zachowań, niszczy jego godność i poczucie bezpieczeństwa. Często staje

W ramach projektu pn. „**Za winy niepopelnione**”-**Anatomia przemocy domowej**,
współfinansowanego przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów oraz Powiat Lubaczowski
w ramach Programu Ośłonowego „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu
Systemu Przeciwdziałania Przemocy Domowej ”- edycja 2024

się przyczyną ucieczek młodzieży z domu rodzinnego czy ze szkoły, wagarowania, przystępowania do agresywnych grup.¹

Przemoc jest destrukcyjną siłą, która niszczy cały system rodzinny, dlatego niezbędne jest podejmowanie działań mających na celu zapobieganie i zwalczanie przemocy domowej. Ponadto niezbędne jest prowadzenie działań profilaktycznych, mających na celu zatrzymanie lub niedopuszczenie do pojawienia się przemocy domowej.

Istotnym elementem każdego lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy jest profilaktyka w zakresie wsparcia rodziny w pełnieniu funkcji opiekuńczo - wychowawczej w stosunku do dzieci i młodzieży zagrożonej przemocą, aby zmniejszyć lub zapobiec występowaniu niepożądanych zachowań przemocowych zwłaszcza wobec dzieci. Rodzina jest najlepszym środowiskiem wychowawczym, dlatego też należy przede wszystkim wspierać rodzinę, aby prawidłowo wykonywała swoje funkcje. Rodzina powinna otrzymać pomoc od instytucji publicznych i organizacji pozarządowych działających w lokalnym środowisku. Działania na rzecz rodziny powinny być zróżnicowane w zależności od natężenia i specyfiki występujących problemów. Innych form wsparcia i pomocy oczekują rodziny z problemami bezrobocia, bezdomności, ubóstwa, a innych zagrożone przemocą, uzależnieniami, czy też niewydolnością opiekuńczo-wychowawczą. Pomoc powinna służyć odbudowie i podtrzymaniu umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych. Podobnie, jak w przypadku innych problemów społecznych, niska efektywność działań pomocowych skierowanych do rodzin dysfunkcyjnych często wynika z rozproszenia działań różnych instytucji, w tym braku rozwiązań systemowych.

Specyfika przemocy domowej

Przemoc domowa – należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- 1) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- 2) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- 3) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- 4) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej, istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia,

---

¹ Agnieszka Kwitok. Przemoc w rodzinie, jako źródło zachowań agresywnych młodzieży, str. 5: www.sbc.org.pl.

poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej²

Przez osobę doznającą przemocy domowej – należy rozumieć:

- 1) małżonka, także w przypadku gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- 2) wstępnych i zstępnych oraz ich małżonków,
- 3) rodzeństwo oraz ich wstępnych, zstępnych i ich małżonków,
- 4) osobę pozostającą w stosunku przysposobienia i jej małżonka oraz ich wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- 5) osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- 6) osobę wspólnie zamieszkującą i gospodarującą oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- 7) osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- 8) małoletniego

– wobec których jest stosowana przemoc domowa;

Osobą doznającą przemocy domowej jest także małoletni będący świadkiem przemocy domowej wobec w/w osób.

Osobą stosującą przemoc domową – jest osoba pełnoletnia, która dopuszcza się przemocy domowej wobec w/w osób doznających przemocy domowej.

Świadek przemocy domowej – jest to osoba, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej.

Rodzaje przemocy:

- 1) fizyczna - naruszanie nietykalności fizycznej;
- 2) psychiczna - naruszenie godności osobistej;
- 3) seksualna - naruszenie intymności;
- 4) ekonomiczna - naruszenie własności;
- 5) zaniedbanie - naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich.³

---

²Art. 2 ust 1 Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej z dnia 29 lipca 2005 r. (t. j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 r., z późn. zm.)

³Rodzaje przemocy: www.niebieskalinia.pl.

Cechy przemocy:

- 1) jest to proces, nie pojawia się zniemacka, jest cykliczna;
- 2) ma tendencję do powtarzania się, eskaluje, nie zatrzymana przybiera na sile;
- 3) toczy się w wymiarze dominacja – uległość;
- 4) nie jest zjawiskiem niezależnym od udziału człowieka;
- 5) przejawia się w różnych formach.

Przemoc ukierunkowana jest głównie w stosunku do osób słabszych fizycznie, psychicznie o niskim poczuciu własnej wartości i uzależnionych od sprawcy. Ofiarami przemocy najczęściej zostają dzieci i kobiety. Jednakże coraz częściej zdarza się, że i mężczyźni dotknięci są przemocą domową. Szczególnie narażone na ataki przemocy są również osoby niepełnosprawne i ludzie w podeszłym wieku. Bardzo często przemoc związana jest ze spożywaniem przez sprawcę alkoholu lub innych substancji odurzających.

Coraz częściej można zauważyć, że w rodzinach, gdzie występuje przemoc wobec matki, ma miejsce także przemoc wobec dziecka. Przemoc wobec dzieci ma konsekwencje nie tylko bezpośrednie i fizyczne, lecz także długofalowe i dotykające wielu obszarów życia dziecka.⁴ Doświadczenie przemocy w domu stanowi często przyczynę powielania agresywnych zachowań w relacjach z innymi. Przemoc wobec dziecka ze strony najbliższych pomijając obrażenia cielesne powoduje zaburzenie poczucia bezpieczeństwa i zaufania. Niezaspokojenie tych podstawowych potrzeb nie pozostaje bez znaczenia dla dalszego rozwoju młodego człowieka, może być jednocześnie przyczyną wielu schorzeń psychosomatycznych. Istnieje również duże ryzyko powielania przez najmłodszych zachowań przemocowych w dorosłym życiu, zaś brak właściwej reakcji na przemoc potęguje ją i utrwała. Dzieci, które wychowują się wśród przemocy w domu, często są zapomnianymi ofiarami przemocy. Doznają jej nie tylko wtedy, gdy są zaniedbywane przez bliskich lub bezpośrednio maltretowane, ale także wtedy, gdy są jej świadkami.⁵

Konsekwencje przemocy wobec dzieci mogą być drastyczne i trwałe. Niekorzystnie wpływają one na rozwój dziecka. Spowodowane jest to faktem, że sprawcami tych działań są osoby najbliższe dziecku. Ważne etapy i cele rozwojowe zostają zaburzone, a w konsekwencji spowodowane tym ubytki przenoszone są w dorosłość. Ubytki te wpływać będą na zdolność utrzymania pracy i podtrzymywania związków. Dzieci przejmują zachowania rodziców

---

⁴ Dziecko krzywdzone. Teorie, badania, praktyka: www.yadda.icm.edu.pl.

⁵ J. Mellibruda, *Wybrane problemy patologii życia rodzinnego*, [w:] Strelau J. (red.) *Psychologia*. Podręcznik akademicki. Jednostka w społeczeństwie i elementy psychologii stosowanej. Gdańsk GWP, 2002.

i powielają je w przyszłości. Szczególnie negatywne skutki dotyczą dzieci płci męskiej, bowiem wzorce wyniesione z domu sprawiają, że w dorosłych związkach często maltretują oni swoje partnerki. Zawsze można zatrzymać przemoc wobec dziecka. W wielu przypadkach można również zatrzymać proces uszkodzania psychiki dziecka. Troskliwa, wspierająca siatka opiekuńcza ma możliwość osłabić wpływ przemocy na dziecko, dzięki której dzieci będą w stanie odbudować swoje poczucie wartości i wrażliwości. Kiedy zapewni się im bezpieczeństwo, mogą powrócić do normalnych zadań rozwojowych.

Nie bez znaczenia dla rozwoju postaw agresywnych oprócz środowiska rodzinnego czy szkolnego ważną rolę odgrywa grupa rówieśnicza. Grupy rówieśnicze uczą szeroko rozumianego współdziałania dają poczucie bezpieczeństwa i przynależności. Stwarzają możliwość wymiany poglądów, ale równocześnie mogą zachęcać i dopingować do podejmowania zachowań ryzykownych, w tym agresywno - przemocowych.

W ramach projektu pn. **„Za winy niepopelnione”-Anatomia przemocy domowej**
współfinansowanego przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów oraz Powiat Lubaczowski
w ramach Programu Ośłonowego „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu
Systemu Przeciwdziałania Przemocy Domowej ”- edycja 2024

